

פרוטוקול מס' 192

מישיבת ועדת השירותים הציבוריים  
יום ג', כ"א באדר ב' תשל"ו-23.3.76, שעה 11.00

נכחו:

חברי הוועדה:  
ח. גרוסמן - היו"ר  
ח. אבו-רביעה  
י. בארי  
מ. גז  
א. גיבלבר  
ל. דיציאן  
א. ורדיגר  
ה. זיידל  
מ. חריש  
א. נמיר  
ב.צ. קשת  
ח. שמעוני

מוזמנים:

א. לנגרמן - מנכ"ל משרד הסעד  
א. פלד - מנכ"ל משרד החינוך והתנועות  
פרופ' מנצ"ל - מנכ"ל משרד הבריאות  
ש. רוזן - סמנכ"ל משרד הפנים  
ר. לסטרל - עוזר ראשי למנכ"ל משרד הבריאות

מזכירת הוועדה: ש. כרם

רשמה: צ. ספרן

סדר היום: דיון מיוחד על נושא הכפילויות והפיצול הני-משרדי  
בשירותי חברה.

היו"ר ח. גרוסמן:

אני פותחת את הישיבה.

אני רוצה לברך את חבר-הכנסת קשת לרגל החלטתו. כולנו עקבנו בדריכות אחר שלוסו, אם כי לא כולנו העזנו לטלפן אליו הביתה וזו היתה כנראה שגיאה שאני מצטערת עליה. חבר-הכנסת קשת, חסרת לנו מאד ואנחנו שמחים שחזרת.

ב.צ. קשת:

תודה רבה.

אינני מתאפק מלומר בישיבת ועדת השירותים הציבוריים, בעיקר כאשר משתתף בה גם מנכ"ל משרד הבריאות, שעל בשרי נוכחתי בטיפול וביחס הבלתי רגיל במחלקת העיניים של בית-החולים דונולו בו אושפזתי, יחס לו זוכים כל החולים והמשפחות המבקרות מצד הצוות. גם אני זכיתי ליחס זה שניתן שם. אשמח אם הדברים ירשמו בפרוטוקול ואודה למנכ"ל משרד הבריאות אם יעביר את דברי לביית-החולים ולמנהלת מחלקת העיניים, ד"ר רונן.

דיון מיוחד על נושא הכפילויות והפיצול הבין-משרדי בשירותי חברה

היו"ר ח. גרוסמן:

זימנו היום את המנכ"לים של משרד הבריאות, הסעד, הפנים - המנכ"ל של משרד הפנים אינו יכול לבוא היום וביקש את סר רותם למלא את מקומו - ומנכ"ל משרד החינוך והתרבות כדי לדון בנושא בלתי שגורתי, שהחלטנו במשותף שיש לדון בו: חלוקה מחודשת ומתוכננת של הפונקציות בין המשרדים בנושאים של שירותי החברה, נושא העולה על שולחנה של הוועדה כמעט בכל ענין שבו אנחנו דנים.

ישנה שורה של המלצות שהמליצה ועדת השירותים הציבוריים בנושאים רבים ולצערי הרב במרבית המקרים לא בוצעו המלצות הוועדה, כשם שלא בוצעו המלצות ועדות אחרות, ומפק גם אם היתה החתימות אליהן. ועדת ראש הממשלה לענייני נוער במצוקה, ועדת כץ, המליצה שורה של המלצות בתחום זה-ארגון שירותי החברה. בעקבות המלצות אלה - ואולי לא בעקבותיהן, אינני יודעת - הטיל ראש הממשלה על השר האוזנר להגיש את המלצותיו לרה-ארגון של המשרדים, אבל המלצותיו נשארו במגירה, כנראה מטעמים קואליציוניים. אבל לא להמלצות אלה אני רוצה להתייחס, מכיוון שהמלצות אלה הלכו בכיוון של איחוד משרדים, בעוד שאותנו סטריות הפונקציות. אפשר לאחד משרדים, אבל עדיין יכולים להישאר אגפים סקבילים, כפולים ועדיין יכולים להיות נושאים שנופלים בין הכסאות.

אפתח בקצרה בכמה נושאים שלפי בדיקת הוועדה אין בהם תפקוד רציונלי, יש בהם הרבה בזבוז של משאבים, הרבה התרוצצות של הנזקק וגם סבל. אחתיל בנושא שדשו בו לא מעט: נוער שאיננו לומד ואיננו עובד, או נוער עובד שאיננו לומד בגילאי 14-18. לפי הידוע לנו אין מסגרת מיוחדת, נפרדת, או רשות אחת שתטפל בנוער בגיל זה. גם תחום ההכשרה המקצועית וגם תחום החינוך אינם מטופלים כיאות לגבי נוער זה. לא כל הנערים האלה הם בחזקת נוער שוליים - יש ביניהם כאלה וכאלה - אך הנה אנחנו יודעים שבנוער זה מטפלים מדריכי חבורות רחוב של משרד החינוך, של משרד הסעד, עובדי נוער, עובדי משפחה, עובדי שיקום וכמובן גם עובדים סוציאליים שכונתיים ועובדי משרד העבודה שצריך לתת הכשרה מקצועית.

א. פלד:

גם הגדנ"ע עוסק בחבורות רחוב.

היו"ר ח. גרוסמן:

נושא שני, שסיפלנו בו וגם הנחנו מסקנות על שולחן הכנסת, הוא הנושא של מוסדות פנימייתיים לילדים. מסקנותינו היו חד-משמעיות, אך הן לא התבצעו וידוע שמטפלים בנושא זה משרד הסעד, משרד החינוך והתרבות, עליית

היו"ר ח. גרוסמן:

הנוער, במידה מסוימת משרד הבריאות ורוב ארגוני הנשים, כאשר חלק מן הגופים תוסכים לעתים באותו מוסד. אין שום דרג מסלתי מתאם וקובע מדיניות או אפילו אוסף סידע בנושא: כמה ילדים יש - לפי הידוע לנו יש כ-50 אלף ילדים - מדוע וכיצד מתבצע הטיפול, מדוע טיפול מסויים ולא אחר, וכיצד מתבצעת האבחנה וההכוונה. נושא זה מפותל ואולי גם מוזנח. לא ידוע לוועדת השירותים הציבוריים כי בוצעה אפילו המלצה אחת מן ההמלצות שהניחה על שולחן הכנסת לפני כשנה וחצי.

דברים אלה אסורים גם לגבי נושא

אחר והוא הנושא של מעונות יום לילדים. מעונות אלה מתקיימים על ידי ארגוני הנשים, על ידי משרד העבודה, משרד הסעד, משרד החינוך והתרבות, הרשויות המקומיות ועוד, כאשר הביצוע הוא בידי ארגוני הנשים וכאשר אין תכנון כולל וטיפול ארצי מתוכנן. אתה יכול לבוא לשכונה אחת ולמצוא מעון יום של ארגון אחד ליד מעון יום של ארגון שני באותו רחוב, שעה שבשכונה סמוכה אין אף מעון יום. אין בנושא מוסדות לילדים שום תיאום בתחומי הכשרת עובדים, עיצוב מדיכיים, פיקוח וניהול משקי, כמו כן אין תיאום בנושא המשאבים, המיסון והעזרה לארגוני הנשים.

נושא רביעי - נכים וילדים נכים.

עוסקים בנושא זה משרדי הבריאות, הסעד, העבודה במסגרת המוסד לביטוח לאומי, האוצר והשיכון. אמנם יש חקיקה - אחידה ולא אחידה - בנושא הנכים, לסוגיהם השונים, אבל יש גם הסכמים שנעשו עם משרד האוצר בנושא זה. הנה למשל מסתבר לי שיש הסכם האומר כי נכה שאינו נכה זה ל והסקבל רכב נכים - מיסון, כיסוי הוצאות מסיים וכן הלאה - יכול הרכב לשמש אותו בלבד כאשר הוא יושב לצידו של הנהג, אשתו, אבל אם אשתו צריכה להסיע ברכב זה את ילדם לבית-החולים, למשל, הדבר אסור ואם העניין יתגלה יראו בכך עבירה על החוק, אם כי לא מדובר בחוק אלא בהסכם של האוצר.

ב.צ. קשת:

ואם באים עם הרכב לקחת את הנכה מסקום עבודתו זה אסור?

היו"ר ח. גרוסמן:

אם באים מן הבית לקחת את הנכה מסקום העבודה הנסיעה מן הבית עד העבודה

היא בלתי חוקית.

זה לא יכול להיות בלתי חוקי כאשר מדובר בהסכם.

ל. דיציאן:

היו"ר ח. גרוסמן:

פה באמת האבסורד: יש חוק, אבל יש גם הסכמים. כל הפניות של אנשים בעניין

זה למשרדים, למוסד לביטוח לאומי, הממונה על ביצוע חוק ביטוח נכות נענות בתשובה שאי אפשר לטפל בעניין כי יש הסכם עם האוצר.

ל. דיציאן:

האם העמידו מישהו לדין על נסיעה ברכב נכים שלא לפי ההסכם?

היו"ר ח. גרוסמן:

איבני יודעת, אבל עובדה היא שמגיעות פניות רבות לשולחן זה, פניות שאיבני

מביאה אותן לפורום של הוועדה, כי לו צריכה היתה הוועדה לטפל בפניות האלה - שבהחלט יש להן היבט ציבורי - לא יכולה היתה הוועדה לתפקד כוועדה

דבר נוסף: יש ועדות רפואיות הקובעות

את הנכות והנמצאות במשרדים אחדים. הוועדה הרפואית המרכזית איננה יכולה לחרוג מהחוק המעניק זכות לרכב נכים לפי רשימת ליקויים בגפים שאושרה במשותף על ידי ועדת הכספים וועדת השירותים הציבוריים של הכנסת. אם יש מקרה חריג עומדת ועדה זאת חסרת אונים ואין גם בפני מי לערער. אי אפשר לערער לא בפני משרד הבריאות, לא בפני משרד הסעד ולא בפני הביטוח

היו"ר ח. גרוסמן:

הלאומי. נתקלתי במקרים רבים של פניות אינדיבידואליות שיש להן בהחלט היבט ציבורי. ישנה גם הבעיה של ילדים נכים, נושא שגם הוא ספוצל. לא פעם צריכות משפחות הילדים הנכים להתרוצץ בין חמישה-שישה משרדים.

כפי שאמרת, לא אחוזי הנכות הם הקובעים לגבי המוסד לביטוח לאומי, אלא רשימת הליקויים ואין אפשרות לערער. רכב לילד נכה, למשל, ניתן רק מגיל חמש ומעלה, כיוון שזהו גיל חינוך חובה. היכן זה נקבע? כנראה שגם כן במסגרת אותם הסכמים עם האוצר.

האם אי אפשר לערער בפני המוסד לביטוח לאומי?  
ה. זיידל:

לא. התשובה, כפי שהדברים מגיעים אלי, היא תמיד אחת: זה לא כלול בחוק.  
היו"ר ח. גרוסמן:

גם בנושאי השיקום רב הפיצול. מלבד משרד הבריאות, משרד הסעד ומשרד הבטחון, שלכולם אנפי שיקום עם מנסדות נפרדים, יש מערכות נפרדות למלבן, להדסה, לקופת-חולים הכללית - מסען של ההסתדרות - ולארגונים וולונטריים סטויימים. אינני רוצה לקטרג, אבל במידה שיש לי ביקורת היא מופנית נגד העובדה שלא פעם לא משתבצים הארגונים הוולונטריים במערכת הכללית וחסר אותו שיתוף פעולה בין המשרד הממונה על הנושא לבין הארגון הפועל באותו כיוון והיכול לתרום הרבה. יש מספר יחידות העוסקות בשיקום עוורים. יש, למשל, שיקום העסוקתי, שצריך להיות אלמנט חשוב מאד, המרוכז בשירות העסוקה, אבל שירות זה אינו מתפקד למען העוורים. חלקים שונים באוכלוסיות נפגעות הם בעלי זכויות שונות הנוגעות למשרדים שונים. כל זכאות שנותן משרד מסלתי צריכה להיקבע בידי ועדה העובדת על פי קריטריונים, אך לכל משרד ועדה עם קריטריונים משלה, קריטריונים נפרדים. כך הדבר במשרד הבטחון, במשרד הסעד, במשרד הבריאות, במשרד האוצר ובמשרד העבודה. אולם כאשר צריך אישור רפואי לנושא החורג מן הנושאים שבהם עוסק כל משרד, צריכה ועדת השירותים הציבוריים לתקן את החוק ואחר כך מחברר לה שהיא לא יכולה לתקן, כי הדבר טובך. לדוגמה: הצעת החוק הפרטית שהגיש חבר-הכנסת שחל בענין ועדות רפואיות שלא התחלנו לספל בה מכיוון שהנושא מסובך מדי ויש לעשות תחילה פעולה הכנה. לעתים מגיע האיש הנזקק לשירות סטויים באורח מקרי משום שאין גוף שימשיך בטיפול בשלביו הבאים. למשל, נפגע תאונת דרכים מסופל תחילה בביית-החולים, אחר כך עשויים להפנותו לתחנת איבחון, מסנה לקבלת עזרה במשרד הבריאות, אם הוא נזקק לעזרים רפואיים, ומשם לתחנת השמה. כלומר, הוא עובר חמישה מוסדות וגופים בתהליך השיקום ואין קשר ורציפות בין הגורמים האלה. אינני חולקת על כך שמכרחים להיות גופים שונים, אבל השאלה היא: היכן הרציפות והתיאום? באזור גוש דן יש ארבע תחנות איבחון: שתיים של משרד העבודה, אחת של משרד הסעד ואחת של מרכז השיקום בתל-השומר.

בתחום החקיקה: הכפילות והשטחים

ששום משרד אינו מכסה רבים גם בתחום זה. שורש הרע: הפיצול בחקיקה. בגלל סיבות בין-משרדיות או גם פרטונאליות יש למשרד העבודה מעמד מרכזי בחקיקה הסוציאלית ובביטוח הסוציאלי. עקרון זה לקוי מבחינה סינהלית. למשל, משרד הסעד ומשרד הבריאות אחראים לטיפול באוכלוסיות נפגעות, אולם משרד העבודה אחראי על חוק ביטוח נכות באופן כללי. גם הוועדות הרפואיות, כפי שצויינו לעיל, מוקמות במשרדים שונים על פי חוקים שונים. חברי ועדת השירותים הציבוריים חשים התנגדות כל אימת שהם מתבקשים לחוקק סעיף בחוק שהאחריות לביצועו חלה על כמה שרים. הם יודעים איזה קשיי ביצוע הדבר מעורר. דוגמה לכך, שאיננה מתחום שירותי החברה, הוא חוק המזון.

מהן התוצאות? - כמה וכמה משרדים יכולים

לטפל בקליינט אחד. לעתים נקבע גורלו של קטין - אם יגיע לטיפול במוסד של משרד הסעד או של עליית הנוער, של משרד החינוך או של אגודת ישראל - באורח מקרי. משרדים שונים מפתחים פרוייקטים. למשרד החינוך יש פרוייקט

הי"ר ח. גרוסמן:

רווחה והדבר הראשון ששמענו על פרוייקט זה הוא שעובדים סוציאליים נוספים  
אח לשכות הסעד, לפחות אלה הפרובליסטיות, ופונים לעבוד בפרוייקט-הרווחה  
החדש של משרד החינוך, כי דרגתם שם גבוהה יותר. איפה התיאום? לאחרונה  
יש גם למשרד הסעד פרוייקט סקביל - מרכז לקידום שירותים לנוער, פרוייקט  
לקידום של ילדים ונוער במצוקה.

א. לנגרמן: זה קיים כבר עשר שנים.

הי"ר ח. גרוסמן:

לא מטריד אותנו שיש פרוייקטים טובים, אלא מטריד אותנו העדר התיאום.  
אביא דוגמאות מן החיים: תלמיד כיתה ח', בן למשפחה נרקוסנית שיש בה  
גם זנות, ביקש שירחיקו אותו מן הבית. במאי 1975 הופנה הילד לעובד נוער,  
אחר כך לעובדת משפחה, אחר כך לעובדת שיקום ואחר כך לעובד חבורות רחוב -  
תחלופה גדולה של עובדים סוציאליים. מה שידוע הוא שהילד הגיע בכל זאת  
למסכים.

א. פלד:

מקרה זה הוא כולו בתחום הטיפול של  
משרד הסעד.

הי"ר ח. גרוסמן:

אי אפשר לוטר שהכל בתחום טיפול  
משרד הסעד, הילד הוא בכל זאת תלמיד

בבית-הספר.

י. בארי:

ענין המסים שייך גם למטרה וגם  
למשרד המספטים.

הי"ר ח. גרוסמן:

אינני אומרת שכך קורה עם כל הילדים  
שפונים, גם אינני מביאה הנה דברים  
המשקפים את כלל החיים במדינה, זה גם לא תפקידנו; אני מביאה הנה בעיות.  
שנגרמות בגלל הפיצול.

דוגמה נוספת: ילדה בת 13-14,  
שאביה מנסה לחיות אתה. המשפחה ניסתה להסתיר את הבעיה, אבל היא הגיעה  
בכל זאת לידיעת יועצת בית-הספר. היועצת פנתה למפלג הנוער, פנתה למנהלת  
לשכת הסעד, אבל זו לא היתה מוכנה לדבר אתה ואמרה שהעובד השכונתי יטפל  
בעניין, אותו עובד נמצא בחופשת בחינות והעניין התגלגל. מה המצב ביום  
אינני יודעת. יכול להיות שהעניין מצא את פתרונו, אבל השאלה אחרי כמה  
זמן.

אנשים רבים אינם זוכים לטיפול נאות  
משום שאין מי שיטפל בהם. עד לכך הסגזר הרחב של בני 14-18 וגני הילדים  
שמתחת לגיל חינוך חובה.

לא דיברתי על נושא נוסף של הנערה  
במצוקה. גם בעניין זה ידוע לנו שיש הערכויות של משרד החינוך והתרבות  
בנוסף לאלו של משרד הסעד ולשכות הסעד.

א. פלד:

זה נכון באופן חלקי.

הי"ר ח. גרוסמן:

אחרי הכל איננו עושים מה שמט  
ציבורי. התלבטתי זמן רב מה לעשות  
באה אלי נציגות של ועד שכונה  
כתובת אחת בעירייה שטטפלת בשכונה,  
לענות על כל הבעיות. עם כל הצרות הסביעות לשולחן. כאשר  
עם סגרון של בעיות, אני יודעת שיש  
אבל אני גם יודעת שכתובת זו צריכה

א. נמיר:

אין גם כתובת אחת בעירייה. ישנה  
בעירייה מחלקת סעד, מחלקת חינוך

ומחלקת שכונות.

געירות הפיצול גדול יותר מאשר  
בממשלה.

א. פלד:

אבל יש מחלקת שכונות שהיא צריכה להיות  
המתאמת בין כל השירותים.

הי"ר ח. גרוסמן:

יש דברים שהם שירות ישיר לאוכלוסיה  
רבה מאד, כמו השירות של מעונות יום; ויש בעיות הנוגעות לחלק קטן יותר  
באוכלוסיה, אבל פגיע, כמו אוכלוסיית הנכים, בעיקר ילדים נכים.

כל ענין וענין הוא עצום ואני יודעת  
שלא נפתור פה את כל הבעיות, אבל לפחות עלינו לטלטל את המשרדים כדי  
שיגבשו תוכנית של שירותים מתואמים שתוריד את עומס הביורוקרטיה מצד  
אחד ותביא לייעילות יתר מצד שני, וכתוצאה מכך גם לחסכון כספי ולחסכון  
בכוח אדם ולהפעלת הסבל של הנזקק. דיון זה אינו מחייב חקיקה, אם כי  
ייתכן שבעקבותיו נסיר את הטאבו מעל תקנות והסכמים מסויימים. נוריד אולי  
את הטאבו גם סכל סיני זכויות על "אחוזות" במשרדים, כמו אותה חזקה על  
"אחוזת" ששמה פנימיות.

מי יקבע?

א. ורדיגר:

המנכ"לים.

הי"ר ח. גרוסמן:

זה בתחום מדיניות הממשלה.

א. ורדיגר:

אם כן, הממשלה תקבע.

הי"ר ח. גרוסמן:

האם אינך יודעת שזה קשור בפוליטיקה,  
במפלגות?

א. ורדיגר:

אין לי אשליות. אם בעקבות הדיון שלנו  
לפחות יתבטל המצב של שניים או חזין  
מכונות מספרד למשרד תהיה זו התרומה  
שלנו לענין. הפקידנו אינו להקים או להפיל מוסדות בממשל, אלא לנסות  
לא טוב, מה לא יכול להימשך.

הי"ר ח. גרוסמן:

אני רוצה לצרף עוד בעיה שהטרידה את  
ועדת השירותים הציבוריים ומטרידה גם  
אותי וזו הבעיה של הימצאות חולי נפש במוסדות למפגרים, ובמידה מסויימת  
הימצאות מפגרים במוסדות לחולי נפש. בשעתו סוכם בין משרד הבריאות ומשרד  
הסעד שיש למצוא פתרון לבעיה. אם נמצא, אשמח לשמוע על כך; אם לא, יש  
לצרף בעיה זו לבעיות שהעלתה היושבת-ראש.

ב.צ. קשת:

הערה כללית: דומני שבין המנכ"לים  
שהוזכרו חסר פה מנכ"ל משרד העבודה,  
ובפרט חסר מנכ"ל המוסד לביטוח לאומי.

ה. זיידל:

שאלה: האם יש במשרדים נכונות לקבוע  
אדם מיוחד שיהיה סמונה על ביצוע החלטות ועדות הכנסת, בפרט החלטות ועדת  
השירותים? בדרך כלל אנחנו מקבלים את ההמלצות בשיחוף עם משרדי הממשלה  
ולא ייתכן שהמלצות אלה לא יבוצעו.

א. נסיר:

כאשר ישיב מנכ"ל משרד החינוך והתרבות  
על ענין מעונות הילדים אנקש סמו  
להתייחס בהקשר זה גם לגבוננים ולשאלה כיצד יכולה כל המערכת הזאת גם יחד  
להתקיים.

י. בארי:  
שאלתי מופנית אל כל המנכ"לים, למעט סמנכ"ל משרד הפנים שאח עמדתי אני יודע: האם אתם שבעי רצון מכך שהחלק הארי של השירותים מבוצע על ידי הרשויות המקומיות, או האם מן הדין, לדעתכם, להעביר הן את החלטות והן את הביצוע למשרדי הממשלה?

א. פלד:  
למעשה הייתי יכול לפתוח את דברי ולומר שאני מסכים לכל מה שאמרה יושבת-ראש הוועדה, אבל אנחנו לא הכוונת. בכל זאת הייתי רוצה להתייחס לכמה הערות שנאמרו כאן ואחיל בהערות של חבר-הכנסת זיידל לגבי ביצוע החלטות ועדה מועדות הכנסת: אנחנו גורסים את החלטות ועדות הכנסת כהחלטות שכל אחד בתחום טיפולו צריך לנסות לבצע אותן, אבל יורשה לי להעיר, עם כל הכבוד לכנסת, שיש לפעמים גם בעיה של היאום בין החלטות ועדות הכנסת השונות. קורה לא פעם שעל אותו נושא דנות שלוש ועדות בכנסת וכל אחת מחליטה החלטה אחרת. דוגמה: לאחרונה עלה הנושא של יום חינוך ארוך והזנה. דנו בו אלבע ועדות: ועדת החינוך והתרבות, ועדת העבודה, ועדת הכספים וועדת הפנים. כל אחת מן הוועדות האלה דנה בבעיה מהאספקט שלה. הרבה פעמים מתקבלות בוועדה מסוימת החלטות שאינן מאחוריהן כיסוי של ועדת הכספים. ועדת החינוך העמידה סדרה של החלטות, שכל אחת מהן יוצאת מן הכלל, אבל כולן יחד אינן מהוות מערכת אחת וגם אין להן כיסוי. אי אפשר בעת ובעונה אחת להחליט שלוש החלטות כאשר החלטה א' סותרת את החלטה ב'.

היו"ר ח. גרוסמן: לא זו הסיבה שלא מבצעים.

א. פלד:  
לגבי ההתייחסות: אנחנו משתדלים כמיטב יכולתנו להיענות לדעת הוועדה, אפילו זו לא החלטה; אנחנו משתדלים, אבל לא חמיד יכולים. לפעמים אנחנו גם חולקים על הדרך, אבל בדרך כלל עובר משרד החינוך והתרבות בשיתוף פעולה מלא עם ועדת החינוך והתרבות. נדמה לי שלמרות חילוקי הדעות, בענין זה אין ויכוח.

משהו לעצם הענין העולה היום לדיון: יש כאן שני מישורי דיון: מישור הדיון הפוליטי ומישור הדיון במבנה הארגוני. לפעמים הם חופפים, לפעמים הם סותרים זה את זה. אילו ניתן היה לארגון אח משרדי הממשלה לפי שיקול ארגוני מינהלי טהור אני בטוח שהממשלה הייתה מאורגנת אחרת, אבל אתם - בוודאי יוחר מאתנו - צריכים להיות מודעים שיש לענין זה גם אספקטים פוליטיים. כמייצגי הדרג הפוליטי הייחם צריכים לבוא אל החברים היושבים בפאנלים ולומר להם: תביאו לידי היאום כך שהשיקולים הפוליטיים והשיקולים המבניים-ארגוניים יעלו זה עם זה. לא חמיד זה עולה בקנה אחד, ואני לא רוצה לזכור על פיצול משרדים או איחוד משרדים, כי גם לבעיות הארגוניות אין פתרון אחד, אבל יש לפעמים שיקולים פוליטיים המונעים, במקרים קיצוניים, את השיקול הארגוני שיש לו הצדקה משלו. ועדת כץ המליצה לרכז את כל נושא החינוך בידי משרד החינוך והתרבות והגדירה זאת במפורש: מן המעונות ועד הטיפול בילד החריג בגיל מחבר, לרבות חינוך מקצועי, מעונות יום, גנונים וכל הטיפול בהכשרה מקצועית. הענין לא התבצע, למרות שהיו החלטות של שלוש ועדות. מי שיכול לבוא בטענה זה אני. אני יכול לטעון בפני הדרג הפוליטי: החלטתם, תדאגו שהחלטת-הבוצע, כי כמנכ"ל משרד החינוך והתרבות זה בהחלט מפריע לי בשטח.

עוד הערה לגבי הבעיות המבניות-ארגוניות:

(א) אין בהכרח פתרון ארגוני אחד לכל הבעיות. יש כל מיני פתרונות ארגוניים ואין בהכרח פתרון ארגוני אחד שאפשר לומר שהוא טוב יותר מן השני. (ב) כל נסיון לתח פתרון ארגוני כולל לא יצלה. למשל, יש חמיד נושאים שהם משותפים למשטרה, לסעד, לחינוך, לבריאות, אבל מזה לא נובע שצריך לבטל את ארבעת המשרדים האלה. כל אחד יש לו תחום אחריות מוגדר, אבל יש תחומי גבול שבהם צריך לתאם. בנושא הסמים, לדוגמה, צריכה המשטרה לטפל בתחום אחד, משרד הבריאות בתחום אחר, משרד החינוך בתחום נוסף. הטיפול צריך להיות בשלושה משרדים ואיש אינו מעלה על הדעת שבמשרד החינוך יהיה מפלג עם כלבי גישוש שימצאו סמים. זה צריך להיות במשטרה. ואם זו בעיה של הורים לוקחי סמים, זו בעיה של הסעד.

א. פלד:

הערה נוספת לגבי המבנה הארגוני: צריך להבחין בין גופי מטה וגופי ביצוע. המגמה שמתפשטת בארץ לרכז הכל בידי גופים ממלכתיים היא לא תמיד לברכה. אני חושב שארגוני הנשים עושים עבודה ברוכה וטוב שהם עושים אותה. אני לא חושב שצריך להעביר את מה שהם עושים לארגונים ממלכתיים, צריך להשאיר להם איזה חחום. גופי הביצוע יהיו תמיד שונים - הגופים הוולונטריים הם גופי ביצוע, עלייה הנוער היא גוף ביצוע ויש עוד גופים העוסקים בביצוע - אבל בנושא החינוך, בצד המבני-ארגוני, הם מתואמים עם משרד החינוך.

אשר לרשויות המקומיות: אני חושב - וזו דעתי האישיה - שצריך לאפשר לרשויות המקומיות - עד כמה שזה ניתן - להיות גוף הביצוע משום שאלה הגופים הנפגשים עם האזרח, הבאים במגע עם האזרח ולא המשרד הממשלתי. הדרך שבה עונה המשרד הממשלתי ללחצים - ולחצים לגיטימיים - היא הרבה יותר מרוחקת, ובעוד הרשות המקומית רואה את הישוב כולו, רואה המשרד הממשלתי את החחום העבודה שלו. גם אם נניח שהיה תיאום אידיאלי - דבר שהוא רחוק מן המציאות - עדיין היינו רואים שכאשר משרד החינוך, משרד העבודה, משרד הסעד ומשרד הבריאות באים לדון בישוב מסויים, כל אחד מהם רואה את החחום שעליו הוא מופקד, ולעומת זאת הרשות המקומית רואה את הישוב כולו. לכן חשובתי ברורה: הרשות המקומית צריכה להיות גוף ביצוע. אלא שיש רשויות מקומיות שאינן מסוגלות לתפקד וצריך לומר את זה באומץ וצריך לאחר אותן. כולנו מכירים את הרשויות המקומיות האלה אבל לא תמיד יש האומץ לומר שצריך לנהוג לגביהן מנהג של דמוקרטיה מודרכת, ואינני מדבר על ועדה קרואה שעליה מכריזים כאשר כבר פושטים את הרגל, אלא על שלבים מוקדמים יותר. לפעמים רשות מקומית אינה מסוגלת לתפקד גם בגלל רמת פוליטיזציה גבוהה, אפילו לא מפלגתית אלא אישיה בחוץ אותה מפלגה.

לפני שבוע התכנסנו, ביוזמה עצמית שלנו, מנכ"ל הסעד, המנכ"ל הקודם של משרד הבריאות, פרופ' פדה, מנכ"ל הביטוח הלאומי, נציג של משרד העבודה ואני, והחלטנו לא לחכות לשום דבר, לקחת ישוב אחד ולנסות לשבור כל מיני גדרות שקיימים; לקחת ישוב אחד ולהראות שעל ידי תיאום בין המשרדים אפשר לעשות עבודה יותר טובה. אני מקווה שנצליח. פה איננו זקוקים לשום הכרעה פוליטית, אלא לרצון טוב של ארבעת המנכ"לים, ולכל המנכ"לים שמנחתי רצון טוב לשיחוף פעולה.

לנושאים עצמם: כמנכ"ל משרד החינוך והתרבות אני רוצה להעלות ארבע בעיות שהן לדעתי מרכזיות ביחסים בין משרדים. בעיה ראשונה - יש שכבות גיל שבתורן מסורה אין בהן למשרד החינוך והתרבות מנדט לפעולה: הגילאים שמחתה לגיל 3 ומעבר לגיל חינוך חובה, כלומר לגבי אוכלוסיות שהן מחוץ למוסדות בית-הספר.

בעיה שניה - בחחום האחריות שלנו נושאים שבהם אין לנו מנדט לפעולה: (1) עבודה סוציאלית בבית-הספר - משרד הסעד; (2) טיפול בנוער עברייני - משרד הסעד; (3) טיפול רפואי בבית-הספר - משרד הבריאות; (4) טיפול בילדי עולים - משרד הקליטה.

בעיה שלישית - כתוצאה מהתפתחות סטיכית, שהיא מבורכת, נוצרו חפיפות וכפילויות בסעד ובחינוך לגבי מפגרים לסוגיהם השונים, לגבי נוער על סף עבריינות.

בעיה רביעית של חוסר תיאום היא בשיטת המימון והתקצוב. כל משרד פועל לפי קריטריונים שונים לנושאים שונים, החל מהזנה וכלה בפנימיות. משרד החינוך מכסה, למשל, בפנימיה שלושה רבעים מן המחיר; משרד אחד מכסה 100%, ואז הרשויות המקומיות וגופים שונים אחרים נכנסים בסדקים ומעדיפים ללכת באמצעות המשרד שנותן יותר. דוגמה מתחום הזנה: בבית-הספר לחניכים בבאר-שבע, שהוא של משרד העבודה, יושבים אותם ילדים אבל הם אוכלים אחרת מהילדים של משרד החינוך, כי שם סל המזון הוא פי 1.5 מסל המזון של משרד החינוך. למה? - אף פעם לא מצאתי לכך חשובה.

א. פלד:

אני אומר טוב: בין המנכ"לים יש רצון טוב, משתדלים לחאם, אין מדיניות של חטיפות, אין מדיניות של החבלות, אבל המבנה הקיים כיום אינו בריא. משרד החינוך והתרבות אינו עוסק במעונות יום, שהוא נושא שבטיפולו של משרד הסעד, למעט דבר אחד: על דעת כל המשרדים נכנסנו לנושא של הכשרת מטפלות, ויש לנו שני דרגים של הכשרה: הכשרה בסמינרים למטפלות בכירות, והכשרה בבחא-ספר מקצועיים למטפלות יותר מעשיות. שוב דוגמה לשיחוף פעולה: הייתי בביקור באזור מוחב שלמה ועל דעת משרד העבודה אמרתי לתושבים באופירה, בנביעות, בדי-זהב: משרד החינוך אחראי בפניכם על הכל - מן הילד שרק נולד ועד לילד בגיל המבוגר. לגבי התושבים אנחנו הכתובת. משרד העבודה הסכים ואנחנו מחשכנים בינינו. אוחו הדבר בישובי הגבול בצפון.

א. נמיר: אחם נוחנים גם פיקוח?

א. פלד: רק מגיל 3.

ב.צ. קשח: האם אני יכול להבין שאם מנכ"ל משרד החינוך לא היה מגיע לאופירה זה לא היה קיים?

א. פלד: יכול להיות, כי לפי המבנה יש דברים ששייכים למשרד העבודה ויש דברים ששייכים למשרד החינוך, אם כי אני מניח שהממונה המוניציפלי היה אומר שאין טעם שבחמישים ילדים יטפלו שלושה משרדים.

לגבי החינוך היסודי: יש הבדלי תפיסה בין משרד הסעד ומשרד החינוך, הבדלי חפישה שהם לגיטימיים ושהם תוצאה מרוח העבודה. הגישה שלנו יותר הינזוכית-שיקומית, גישה הסעד היא יותר אינדיבידואלית-חירפואיטית. אביא דוגמה שקשורה בפנימיות: משרד החינוך חושב שהוצאת ילדים מן הבית לפנימיות, כאשר צריך להוציא אותם מן הבית, היא ברכה לילד; הגישה של רוב העובדים הסוציאליים מנוגדת לגישה משרד החינוך. הם מתנגדים להוציא ילדים לפנימיות אלא במקרים קיצוניים. הנסיון הוכיח לנו שילדים שהוצאו לפנימיות, זכו.

א. נמיר: אבל הפנימיות שלכם הן בדרך כלל למחוננים.

א. פלד: אני מדבר גם על ילדים שהולכים כיום לקיבוצים או לעליית הנוער.

נושא שני - מענקים. גם כאן יש אי החאמה שמחילה מן התקציב ויורדת לשטח. לכולנו ברור שאם ילד בא לבית-הספר בלי מצרכי יסוד כמו ספרים, בגדים, נעלי התעמלות, משהו לא יהיה בסדר אפילו אם נעשה אהו כל מיני פעולות. מכיוון שהמענקים לחלופיהם הם לבידי משרד הסעד ולכיוון שבשנה שעברה קוצץ תקציב משרד הסעד וקוצצו המענקים נוצרו מצבים אבסורדיים: בעוד שבישוב מסויים אנחנו הגדלנו את התקציב, קוצץ התקציב למענקים, וההורים באו ואמרו: הממשלה משוגעת, במקום אחד נוחנים יותר כסף, אבל את המענק לספרים הורידו.

בחינוך על-יסודי: כאן הדברים יותר מסובכים. בקריה-גת ראיתי ארבעה סוגי מוסדות, שכל אחד מהם מטופל על ידי משרד אחר וכולם עושים אותו הדבר. יחיה מזון: בנו שם "מפתח חדש", בנין לתפארת, שלהערכתי הוא מיותר. יש בקריה-גת מרכז נוער; יש בית-ספר מפואר לחינוך מיוחד, אחד הטובים בארץ, עם גישה מיוחדת במינה, כאשר החלמידים עובדים ב"פולגת" ולומדים וזה משתלב יפה מאד; יש שם "אורט" חניכים ו"אורט" בית-ספר. כלומר, כמה משרדים, כל אחד עם מלוא היוזמה, והחלמידים רצים מבית-ספר לבית-ספר. היו חלמידים שעברו מבית-ספר לבית-ספר לאחר ששאלו איפה נוחנים תנאים יותר טובים. זו דוגמה שאם משרד אחד היה מטפל בזה, אפשר היה לצמצם עד למינימום.

פנימיות: בענין זה, לדעתי, השדה פרוץ ביותר בכל החומים. במיון, באיתור, בהפניה אין כתובת אחת. יש המון כתובות וגישות שונות. יש בעיה של מדריכים בפנימיות, שזה אינו סיווג מקצועי מוגדר. כל הענין של מדריכים בפנימיות הוא שדה בור, שלא לדבר על מדריכים

א. פלד:

במוסדות פרטיים שרואים אותם מדי פעם בטלביזיה. בחחום הפנימיות יש לנו גם עסקים פרטיים שהם ללא פיקוח ואינני חושב שהם חמירה לברכה למרות שיש בהם צורך.

בחחום החינוך הלא פורמלי: התחלנו בשעות, בחיאום עם משרד הסעד, בדבר שנקרא "פרוייקט המושבים", שמטרתו - להיכנס לכמה עשרות מושבים באזור ומלה-לוד, בהם העזובה יותר גדולה מאשר באזורי הצפון והדרום הרחוקים. עד תשל"ו היחה פעולה משוחפת, אבל ב-תשל"ו נחפרדה החבילה.

חבורות רחוב: פה יש חפיפה וכפילות, אם כי אין חפיפה וכפילות גיאוגרפית כי חלקו את הארץ. בעניין זה אפשר לגשת ולומר: יטפל בו משרד פלוני. אגב, גם כאן יש הבדלי חפיסה והבדלי גישה אבל זה יכול להיות אופייני גם למשרד אחד. משרד החינוך מטפל היום ב-200 חבורות; משרד הסעד - במעל מאה חבורות; גם הגדנ"ע מטפל בעניין זה.

נערה מצוקה: לדעתי נכנסנו לעניין זה בטעות. חוץ כדי טיפול בחבורות רחוב בלוד - ששייכות למשרד החינוך - הצטרפה גם חבורה של בנות.

לסיכום אני רוצה לומר: הערכתי היא שעם כל הרצון שיש בינינו - אנחנו מנסים גם עם משרד הבריאות לרדת לתחנות לאם ולילד לאלו שהן תוכניות - הבעיה היא אחת מן השתיים: או שלכנסת יהיה הכוח והיכולת לשכנע את הדרג הפוליטי, את הממשלה לעשות ארגון אחר של הפונקציות בחוץ משרדי הממשלה, ואם לא יהיה לה הכוח, נראה לי - מחוץ הכרותי את הנפשות הפועלות - שדרגי הביצוע צריכים לעשות כמיטב יכולתם כדי לחאם את הפעולה.

ב.צ. קשח: האם בנוסף להבדלי הגישה והבדלי המקום בטיפול בחבורות רחוב יש גם הבדל במימון?

א. פלד: אינני חושב.

ה. זיידל: מדוע לא יזמח, למשל, הקמת ועדת חיאום בנושא הסמים?

א. פלד: לנושא הסמים יש ועדת חיאום בראשותו של היועץ המשפטי לממשלה ומשתתפים בה המשטרה, משרד הסעד, משרד החינוך והתרבות ומשרד הבריאות.

א. לנגרמן: אני סבור שיש מקום לומר כמה הצהרות, לא מפני שיש בהן חידוש אלא מפני שכנראה צריך לחזור עליהן גם כשאינן בהן חידוש. גם אנחנו מעוניינים בשירותים טובים יותר ויעילים יותר, ובמידה שהשירותים אינם טובים ואינם יעילים הם לא רק מדאיגים אותנו, הם לוחצים עלינו יום יום. זה חלק מן המאבק שנמסר לידינו ואנחנו אמורים ורוצים לעסוק בו כמיטב יכולתנו. אין לי ולא לחברי שום עניין בקיומן של "אחוזות" במובן שהדבר הועלה פה; יש לנו עניין לגיבוש השקפות ותפישות הנובעות מן העבודה.

אנחנו מעוניינים להיות שוחפים לעבודתן של ועדות הכנסת, אנחנו מעוניינים ורוצים בביקורת של ועדת השירותים. יכולתי להצביע על רשימה גדולה מאד של נושאים שנדונו בוועדה הזאת בקדנציה הזאת ובקדנציה הקודמת ושאכן בוצעו הלכה למעשה.

באשר לריבוי הרשויות או הכפילויות: ברוך שישנם לא רק נושאים אלא גם בני אדם ואם איש פרטי מטופל, מטבע הדברים, על ידי מספר גופים, זה טוב, זה חיוני, על מנח שהוא יקבל מכל מסגרת ומכל ארגון, שמייצג פרופסיה מסוימת, את הסיוע שהוא נזקק לו. אנחנו חייבים לחת את דעתנו שחלילה זה יהיה חלק ככל האפשר, ובזה עלינו לעשות מאמצים גדולים ולעבוד הרבה. זה נושא אחד, שממילא הוא מחייב בדרך זו או

א. לנגרמן:

אחרת אחריות משותפת של מספר משודים בנושאים מסויימים, אפילו לבי אנשים מסויימים.

הענין השני הוא הכפילות שעשוי בהחלט להיות בהן צד חיובי, ואני רוצה להצביע על כפילות כזאת, כביכול, שיש לה משמעות חיובית לא במובן זה ששניים עושים אותו דבר באותו ענין ואחד מהם עושה דבר מיוחד: אני לא סבור שהנושא של מעונות יום היה מגיע לפיתוח שלו אלמלא אותה כפילות ברוכה שקיימת. לו ארגון אחד בלבד היה עוסק בנושא, לא היינו מגיעים לאן שהגענו. אין רע בעובדה שיש ארבעה-חמישה ארגוני נשים ורשויות מקומיות שמוכנים להיכנס לנושא זה, אלא יש בכך רק דבר טוב. אפשר היה להצביע על שורה שלמה של נושאים שעבורם פעילות זו היא מבורכת. הוא הדין בתחום הפנימיות. גם בתחום זה קיומן של בעלויות שונות הוא לברכה. לדוגמה: אם אותה אגודת נשות "בני ברית" מארצות-הברית לא הייתה מקיימת את הפנימיה היחידה בישראל לילדים מופרעים, ספק אם הייתה קיימת פנימיה כזאת כפי שהיא קיימת בירושלים. באותה מידה ובמידה גדולה עוד יותר אפשר להצביע על ארגון אמנות עובדות, על ויצ"ו, על שאר ארגונים ומפלגות שונות המקיימים פנימיות וחונות נוער שונות. כל זה לברכה. אילו הממשלה, או ארגון בתוך הממשלה, היו צריכים לעסוק בזה לא היינו מגיעים לאותו פיתוח שקיים.

דבר שלישי, שנראה לי חמור: ריבוי רשויות. ריבוי רשויות יכול להיות גם בארגון אחד והוא פועל יוצא של ארגונים שונים בלבד. העובדה שמשד החינוך מטפל בפנימיות בארבע מחלקות שאינן מתואמות אחת עם השניה מצביעה גם כן על ריבוי רשויות, ולא רק בגלל זה שקיימים משד הסעד ומשד הפנים. הפתרון לריבוי רשויות הוא לא חמיד בריכוז כל השירותים או באיחוד שני משודים. בשלב זה צריך לתח יותר את הדעת לחהליכי עבודה חקיניים ולהסדרים חקיניים, ואינני רוצה להתייחס לצד הפוליטי, שפלד התייחס אליו, כי אינני מעורב בו, אינני יודע איך אני יכול להשפיע עליו. ואם פלד דיבר על רעיון הפרוייקט שבקשר אליו נפגשנו ארבעה המנכ"לים, הרי הבטיס לו היה שבאנו ואמרנו: מעבר לחילוקי הדעות והחפישות שיש לנו בהשקפות ובעניינים פוליטיים, שלא אנחנו מעורבים בהם, ננסה לראות מה קורה במקום, תוך שאנחנו מסכימים מראש על פעולה משותפת, לא על תיאום, על הליכה יחד בכל דבר, על מתן אמן אחד בשני הרבה מעבר למה שקיים כיום על מנת לבחון את הדברים. זו נקודת המוצא. אחד הדברים החשובים שצריך לתח עליו את הדעת הוא חהליכי העבודה. אמנם יש לנו דברים שאיננו יכולים להשפיע עליהם, אבל מצד שני אנחנו צריכים לראות מה אנחנו מסוגלים לשפר בתחום הליכי העבודה כדי לתח שירות טוב יותר, יעיל יותר ומעמיק יותר.

יש כמה דברים שטעונים הבהרה: חוק ביטוח נכות הוא חוק הקשור בחוק הביטוח הלאומי, שהוא כל כולו חוק סוציאלי, ולכן שייך חוק זה למערכת העוסקת בביטוח הסוציאלי. במדינת ישראל המערכת העוסקת בביטוח סוציאלי היא הביטוח הלאומי. ענין זה הוא גם בגדר ביטוח שאנשים ביטחו את עצמם במשך שנים - זה אינו חקציב של המדינה - והם זכאים לקבל את מה שהחוק מבטיח להם עבור ההשקעה שהם השקיעו. האם משום כך צריך חוק זה להיות נדון רק בוועדת העבודה? - קשה לי להיכנס לנושא זה: ייתכן שלא, ייתכן שצריך למצוא מסגרות משותפות.

היו"ר ח. גרוסמן: דיברתי על האחריות לביצוע והנכה זקוק לא רק לתשלום כסף.

א. לנגרמן:

בענין זה נקבעו דברים שנכנסים עכשיו לביצוע. החוק חדש, האנשים מגישים חביעות, יש טיפול בחביעות וכל מה שנוגע להבטחת הכנסתם, היינו - לקיצוב הנכות - נקבע בלעדית על ידי הביטוח הלאומי בהתאם לתקנות החוק. באשר לשיקומם של אנשים שאינם זכאים לקיצבה, אבל זכאים לשיקום, גם זה נקבע בהתאם לחוק. יש איפוא חלוקת עבודה ברורה ומערכת תיאום ברורה בין הביטוח הלאומי לבין משרד הסעד. ייתכן, וזה דבר טבעי, שבמקום פלוני או אלמוני דברים אינם פועלים עדיין כפי שהם צריכים לפעול, אבל אני נפגש באופן קבוע עם מנכ"ל הביטוח הלאומי; הצוות שלי נפגש עם הצוות שלו ויחד אנחנו מנסים לתח פתרון לבעיות שמתעוררות. אני מקווה שהשירות אכן יתן את

**א. לנגרמן:**

אוחוחיו ואותם אנשים יהנו משירות טוב, כפי שכולנו היינו רוצים בכך. זה תהליך שאורך זמן, אבל אני בהחלט רואה בו כיוון טוב ורצוי והלוואי והייתי מגיע לחיאומים כאלה עם כל גורם אחד.

הוזכר הענין של מפגרים וחולי נפש: קיימת ועדה משוחפת למשרד הבריאות ומשרד הסעד שדנה בכל מקרה של ילד שהוא חולה נפשי וגם מפגד; מאבחנת וקובעת את דומיננטיות הטיפול בו. אין זה אומר עדיין שלמשרד הסעד יש אכן מקום למפגרי ולמשרד הבריאות יש מקום לחולה הנפש. מבחינה זו חלה החקדמות בשנתיים האחרונות והיום אינני שומע אותן טענות שנשמעו כל הזמן באשר למפגרים חוללי נפש, עד כדי כך שהיום אנחנו הולכים להסדר של הוצאת ילדים מפנימיה אחת והעברתם לבית-חולים. אנחנו מעבירים ילדים מכאן לשם ומשם לכאן ואני סבור שלאחר תקופה ארוכה של בעייתיות בנושא זה אנחנו נמצאים בדרך הנכונה.

**ב.צ. קשה:** אתם מחזיקים בפנימיות של מפגרים חולי נפש, זה ברור, והחשובה שאחם מקבלים ממשרד הבריאות היא שאין לו מקומה לחולי נפש. כך המצב במוסד בבנימינה.

**א. לנגרמן:** במוסד בבנימינה יושבת ועדה איבחון משותפת לסעד ולבריאות שדנה במצבו של כל ילד. ייתכן שחלק מהם עוברים כיום למשרד הבריאות. לומר שכל זה נעשה במהירות, בקלות, לא אוכל, אבל חלה הידברות ויש כיום מוסד של קבע המתאם בענין זה. הוא אינו פותר את הבעיות של הילדים עצמם, אבל הוא פותר את הבעיות בינינו.

במשך שנים ישבה ועדת השירותים על ראשונה לגבי מפגרים עריינים. לאחר שנתקבל החוק אני יכול היום לומר שהענין הזה הגיע אל חיקונו, אם כי יש עדיין מפגרים עריינים פה ושם. קיים מוסד נעול למפגרים, פועלת כל המערכת של ועדות איבחון, שצריכות להגיש דו"חות לבית-המשפט על יכולתו של המפגר לעמוד בדין. אמנם זה עדיין אינו משומן, אבל הנושא נמצא כיום בתהליך טוב לקראת פתרונו.

לדברים סבוכים יותר: היתה לנו חפישה, והיא עדיין קיימת, שהשירות הסוציאלי צריך להתייחס לבעיותיו של האדם ללא מבחן הכנסה וללא מבחן גילאי זה או אחר ככל האפשר, כאשר אוכלוסיית היעד שלנו זקוקה לאינטרבנציה שהשירותים הסוציאליים עשויים לתת לה. גם בזה יש חילוקי דעות בחפישות מהו חחום פעולתו של השירות הסוציאלי, מהו החחום המוגדר של העובד הסוציאלי, מהם דרכי הארגון. יש חפישות המדברות על כך שהעובד הסוציאלי צריך לצאת ממקומו ולהיות מעוגן בכל אחת מן המערכות. הווה אומר: בית-הספר יש לו שירות סוציאלי שלו, בית-החולים יש לו שירות סוציאלי שלו, תחנות אלו ואלו יש להן שירות סוציאלי שלהן. קיימת תקופה נוספת שונה האומרת: מבחינת הארגון המקומי יש מרכז אחד גדול של עבודה סוציאלית שמוציא את שלווחותיו למסגרות השונות עד לאיזו שהיא ספציפיקציה שמעבר לה אי אפשר יותר. אני עדיין סבור שהעובד הסוציאלי במערכת החינוך חייב להיות איש לשכת הסעד המקומית. הוא חייב להשתייך לחבורת העובדים הסוציאליים ויחד עם זה הוא חייב להיות חבר הצוות בבית-הספר, חוץ יכולת להגיע תמיד הזוה אל הלשכה, אל התחנה, אל המרכז, חוץ יכולת להתייחס לדברים בצורה רחבה יותר. בוודאי יש מקום להגדרות מדויקות יותר בעבודתו של העובד הסוציאלי, בהבחנה לבין עבודתו של קצין ביקור, לבין עבודתה של יועצת בית-הספר, לבין עבודתו של פסיכולוג, ואם נשב על כך במשוחף אנחנו מסוגלים להגיע להגדרות טובות ולהפעיל את הענין בצורה רציונלית ככל האפשר.

נושא זה של עובדים סוציאליים ליד בית-הספר אינו "אחוזה" שאנחנו סוחבים אתנו עשרים שנה. את הנושא הזה, שהייתי אחד השותפים לו, פיתחנו לפני שמונה שנים כאשר הגענו למסקנה שאנחנו רוצים להיות מעורבים בתהליכים המוקדמים יותר של הדרדרות הילד ולא בשעה שהוא הופך להיות עבריין. אז נולד הוועיון של כניסה למערכת החינוך. אני סבור שצריך להיכנס גם למערכת מוקדמת יותר מהמערכת של גיל חינוך חובה, אבל יש בעיית כוח אדם שלא הצלחנו להתגבר עליה. אני בהחלט מקבל שיכולים

א. לנגרמן:

להיות חילוקי דעות לגיטימיים בנושא, כאשר משרד החינוך והתרבות סבור שהעובד הסוציאלי שייך מבחינה הארגון למערכת החינוך, שעה שאני ורבים כמוני במערכת סבורים שטוב יותר אם אותו עובד סוציאלי מיוחד למערכת החינוך קשור אל הקבוצה הגדולה יותר של השירות הסוציאלי המקומי.

לנושא של חבורות רחוב: בשעתו התחלנו בניסוי שנבע כחוצאה מהצרכים. אף פעם לא הגענו למצב שבו יכולנו לחזות את הצרכים מראש ובדרך כלל רצנן אחרי הצרכים. כשהצרכים עלו בשטח והגיעו למצבים של משבר, אמרנו שחייבים לעשות משהו ואז התחלנו לעשות אותו ניסוי גדול של ירושלים, אל-אביב ובאר-שבע בטיפול בחבורות רחוב. עניין זה הלך וגדל. בד בבד הכרנו - והיו לנו הסכמים עם משרד החינוך - שיש נערים נוספים בגילאי 14 ומעלה הנחתנים לטיפול וטיפול על ידי אינטרבנציה של מערכת החינוך, לא של עבודה סוציאלית, וזה בדרך כלל נוער שמסוגל לחפקד בבית נוער, ולשם אני לא חושב להגיע.

ב.צ. קשת: אם כך, הפחרון הוא לא גיאוגרפי.

א. לנגרמן:

לא. גם כיום הוא לא פחרון גיאוגרפי, אבל הנושא הלך וגדל. אם בשלב מסויים היה חיאות והיתה הגדרה ברורה בין שתי הקבוצות - במה אנחנו מטפלים ובמה מטפל משרד החינוך - הרי כחוצאה מגידול הצרכים והחפתחות העסק של חבורות הרחוב במשרד החינוך - אנחנו מטפלים כיום ב-140 חבורות רחוב - הלכו התחומים והטשטשו. משום כך סברנו שאנחנו חייבים להגדיר את העניין מחדש: לא חלוקה גיאוגרפית, אלא חזרה לחלוקה שיש בה מרכיב מקצועי, הבחנה מקצועית בין התרומות השונות לצרכים השונים שקיימים בשטח. התחלנו בהידברות בנושא, הדבר גם הועלה בוועדת השרים לרווחה חברתית שקיבלה החלטה ומינתה ועדה שעוסקת כיום בכמה נושאים שנקרא להם: כפילויות שליליות או בלתי ברורות, הכוללות גם את הנושא של חבורות רחוב, את נושא הפנימיות, מעונות יום, נערה במצוקה ועוד שניים-שלושה נושאים, כמו מענקים, ומהם נקבעו ארבעה-חמישה נושאים בסדר עדיפות ראשון ומקיימים בהם דיון אינטנסיבי. אני רוצה לקוות שתוך מספר חודשים יגיע הדבר לוועדת השרים לרווחה חברתית כדו"ח סופי ואותם נושאים ימצאו את הסדרם.

על מעונות יום: לפעמים אנחנו חוטאים לעניין כאשר אנחנו מדברים על ריבוי גדול כל כך של רשויות. שעה שאנחנו מדברים על מעונות יום לגילאי 0-3 יש היום בסך הכל שתי מסגרות שמטפלות בנושא: משרד העבודה - בילדים של נשים עובדות, ומשרד הסעד-בילדים אחרים, וזאת פרט כמובן לאזרחים שיכולים לשלם עבור מעון יום את החשלוס המלא ומסחדרים ללא עזרת הממשלה. בנושא זה יש חיאות בין שני המשרדים.

א. נמיר: בשטח זה לא מסחדר.

א. לנגרמן:

אם בשטח זה לא מסחדר, אנחנו מסוגלים לשפר. יש ועדה מיפוי ושום מעון לא אושר בלעדיה.

א. נמיר:

בעיה של מעונות זו לא רק בעיה של מיפוי. האם בגילאי 0-3 צריך לעסוק משרד העבודה

או משרד הסעד או שניהם יחד?

א. לנגרמן:

גם כאשר לעניין של גילאי 0-3, אם הוא צריך להיות במשרד העבודה או במשרד הסעד או במשרד החינוך, יכולות להיות חילוקי דעות וקיימים חילוקי דעות. אני אישית סבור שאנחנו מדברים בגילאים שבהם המרכיב המרכזי חייב להיות הצד הטיפולי בילד. הווה אומר: טיפול בגופו של הילד שהוא לא לעתים רחוקות מוזנח. אנחנו חייבים לחזק אותו, לטפח את כשריו האמוציונליים, לטפח את הסוציאליזציה שלו. אני סבור שאין זה עדיין גיל שבו הוא טרום-חינוכי אני בהחלט מוכן לקבל שכל חינוך אינו מחחיל, בגיל בית-הספר יאלא יש חינוך בוגדאי תקופה מסויימת שניתן להכין את הילד לקראת בית-הספר, אבל אני סבור שהתשומות שצריך להשקיע בילד בגיל הזה הן תשומות הקיימות כיום...

א. לנגרמן:

במערכות אחרות ולא במערכת החינוך. אינני יודע מדוע מערכת החינוך חייבת לעסוק בכך ואני אישית סבור שהיא לא חייבת לעסוק בכך. אבל אם חיפול בענין זה הכרעה בדרג שחיפול, איך בעיה, אפשר להעביר את הדברים.

הבעיה איננה רק בהעברת הדברים אלא בשאלה אם אכן אוחז פונקציות החמלאנה. לדוגמה: במשותף עם גורמים שונים הקמנו את הקורס הראשון למנהלות מעונות יום. הדבר נעשה בעזרת הוועד הפועל הישראלי של יוניצ"ף, יחד עם אגודת המתנ"סים, משרד הבריאות, משרד העבודה, משרד החינוך ועוד גורמים. אם נבחר לרגע מה אנחנו רוצים להקנות למנהלת מעון יום, נראה שמה שאנחנו רוצים להקנות לה שונה לחלוטין ממה שמקנים לאדם שעומד להיות מנהל במערכת החינוך, כי מדובר על מערכת שבנויה לתוך הקהילה עם מעורבות בקהילה, עם קשר דו-סטרי בין המעון לבין המשפחה, לבין האם, עם טיפוח נושאים ביחד עם התחנה לאם ולילד וכל כיוצא באלה. יהיה זה משגה, לדעתי, אם מערכת כזאת תוצמד למערכת החינוך הקיימת.

נושא שגם בו הלכנו להסדר לפני שבועיים הוא הנושא של תעריפים לתשלומים עבור פנימיות. הוקמה ועדה תעריפים בראשותו של אורי לאור מאגף החקציבים, בה משתתפים משרד החינוך, עליית הנוער, משרד הסעד, וסוכם בה לקראת שנת הלימודים השל"ז, גם באורח שוטף וגם באורח עקרוני, על תעריף שיקייב את כל הגורמים המטפלים בנושא.

א. פלדו: הבעיה איננה תעריף אלא קריטריונים אחידים.

א. לנגרמן: סוכם על קריטריונים אחידים בכל המסגרות המטפלות בנושא.

היו"ר ח. גרוסמן: אחרי ששמענו קצת, התברר לנו שהנושא חשוב וכאוב. נמשיך בו ביום שלישי הראשון שאחרי הפגרה.

הישיבה ננעלה בשעה 13.05